

SPIDSEN

Ældre og digitalisering

Christian Langelund Hansen er professionsbachelor; lærer i folkeskolen og studerer pædagogisk sociologi ved Aarhus Universitet. Han er desuden ansat ved Aalborg Bibliotekerne og har erfaring med seniorers læring af IT. Spidsen rummer en kritisk kommentar om den nationale indsats for at digitalisere Danmarks seniorer.

Nem-ID er en god idé, og for rigtig mange mennesker er håndtering af nøglekortet en formssag. Men fortrolighed med den digitale signatur skal opbygges gennem en læreproces. Jeg vil på baggrund af analyser af Aalborg Kommunes kampagne SeniorDigital, samt analyser af IT-undervisning på et kommunalt aktivitetscenter og på Aalborg Bibliotekerne, præsentere nogle overvejelser over de pædagogiske strategier, der bringes i anvendelse, når ældre skal lære at anvende IT og digital selvbetjening.

Den gode borger er digitalt selvbetjent

Frem mod 2015 effektueres en række initiativer vedrørende digital forvaltning, og det gøres obligatorisk for alle borgere at anvende digitale selvbetjeningsløsninger. Teknologiforskrækkelse spores hos mange ældre borgere, men omstilling og tilegnelse af nye færdigheder er nødvendigt. Digitaliseringsstrategien udspringer af politiske visioner, men former de pædagogiske processer på praksisniveau. Når ældre borgere skal lære at anvende IT, isænesættes pædagogiske situationer, hvor ideen om at være en digitalt selvbetjent borger bliver synonymt med at være en god borger. Implicit dikteres det, hvordan et rigtigt ældreliv skal leves. Ofte fremstår dette selvfølgelig og som en uimodsigelig og endegyldig sandhed. Der stilles ikke spørgsmål ved den frigørende pædagogik, som praktiseres i IT-vejledningen. Men når de pædagogiske situationer studeres, synliggøres det, at der i ældrepædagogikken er indlejret en diskurs om, at ældre mennesker gennem tilegnelse af IT-færdigheder selv skal tage aktivt ansvar for at afhjælpe den last for samfundet, de – i tråd med velkendte ældrebyrde-artikulationer – potentielt selv udgør.

Den gode borger tager ansvar

Ældre styres til at tilegne sig IT-færdigheder, og særlig sprogbrug kan lede til selvledelse. På biblioteket og aktivitetscenteret hænger der plakater for kampagnen SeniorDigital. På plakaten ser man glade, ældre mennesker, der krammer bærbare computere eller iPads. Billederne akkompagneres af teksten: Har du styr på din computer? SeniorDigital. Kurser for dig. Med ordet *du* henvender budskabet sig direkte til modtageren. At være *dus* udtrykker ligeværdighed, og ved at kommunikere med personen som subjekt fremfor til borgeren som objekt, arrangeres et middel til at opnå, at ældre borgere anvender kommunens digitale selvbetjeningsløsninger. Plakatens ordlyd *Har du styr på din computer?* er en ansvarliggørende opfordring til den enkelte. Her appelleres til det personlige ansvar for at lære at anvende digital selvbetjening. Teksten er formuleret som et refleksionskabende spørgsmål, som er et udtryk for, at kunsten at lede sig selv knyttes sammen med moral (Foucault, 1980, 1991, 2002), hvor den moderne magtform installerer styringen i ældre borgeres selvledelse. Plakatens budskab taler til samvittigheden ved at opfordre til få styr på computeren og bringe sig selv til en normaltilstand. Modsætter man sig at følge disse normer, afviger man, da det at besidde IT-færdigheder opfattes som en selvfølgelighed. Disse forestillinger sætter sig stærkt igennem i de kommunale undervisningstilbud, som repræsenterer en kontekst, hvor sandheden om, at det kræver IT-færdigheder at være en inkluderet og god medborger, kontinuerligt produceres og manifesteres.

Forskellige forudsætninger

De offentlige institutioners IT-vejlednings-

tilbud bør være opmærksomme på den socioøkonomiske diversitet, der eksisterer blandt borgerne. Signalværdien i SeniorDigitals positive italesættelser af, at et godt seniorliv skabes gennem dyrt elektronisk isenkram, risikerer at opstille en ufrivillig barriere for samfundsmæssig deltagelse og inklusion. Kontrafaktisk i forhold til bibliotekets og aktivitetscenterets almennyttige forpligtelse risikerer IT-undervisningen at skærpe modsætninger og udvide sociale skel mellem forskellige grupper af ældre, hvis ikke udfordringen i at motivere, hjælpe og vejlede ældre fra et bredt udsnit af samfundets afkroge, medtænkes i tilrettelæggelsen af undervisning, samt rekruttering af brugere. Udfordringen består i, at segmentet i de kommunale IT-vejledningstilbud bør afspejle samfundets reelle diversitet.

Referencer

Foucault, Michel (1980). Omne et singulatim: toward a criticism of 'political reason'. I *The Tanner Lectures on Human Values*, vol. 2. Salt Lake City: University of Utah Press. Pp. 223-254

Foucault, Michel (1991). *Governmentality*. I *The Foucault effect. Studies in governmentality*. Burchell, Graham, Gordon, Colin & Miller, Peter (Eds.). University Of Chicago Press. Pp. 87-104.

Foucault, Michel (2002) *Overvågning og straf – Fængslets fødsel*. DET lille FORLAG